

Archeologienota met
beperkte samenstelling:
Verslag van Resultaten

Nieuwe terreinverharding Cotac
Transcontinentaalweg
Antwerpen
(prov. Antwerpen)

Colofon

Auteur(s): Walter Sevenants & Kristine Magerman
Titel: Archeologienota met beperkte samenstelling: verslag van resultaten.
Nieuwe terreinverharding Cotac Transcontinentaalweg Antwerpen (prov.
Antwerpen)
Rapport: TR2021-014
Afbeeldingen: Triharch onderzoek & advies bvba (tenzij anders vermeld)
Wettelijk depot: D/2021/13.954/011
Erkend archeoloog: Walter Sevenants (erkend archeoloog 2020/00007)

TRIHARCH onderzoek & advies bvba

Heuve 25
B-3071 Erps-Kwerps (Kortenbergh)
www.triharch.be
info@triharch.be
Tel. 0498/56.39.08

© 2021 Triharch onderzoek & advies bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijk toestemming van Triharch bvba. Triharch aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Bureauonderzoek	4
2.1	Beschrijvend gedeelte	4
2.1.1	Administratieve gegevens	4
2.1.2	Onderzoekskader	5
2.1.3	Onderzoeksopdracht	7
2.1.4	Onderzoeksstrategie en -werkwijze	8
2.2	Onderzoeksdaden	9
2.2.1	Beschrijving van het plangebied	9
2.2.2	Beschrijving van het wettelijk statuut	9
2.2.3	Beschrijving van het landschappelijk kader	10
2.2.4	Beschrijving van het historisch kader	12
2.2.5	Beschrijving van het archeologisch kader	14
2.2.6	Informatie uit andere domeinen en sectoren	14
2.3	Assessment	14
2.3.1	Archeologische verwachting van het plangebied	14
2.3.2	Impact van de geplande bodemingrepen op het potentieel aanwezig archeologisch bodemarchief	14
2.3.3	Potentieel op kennisvermeerdering	14
2.4	Gemotiveerd advies	14
3	Samenvatting	15
4	Bibliografie	15
4.1	Literatuur	15
4.2	Websites	15
5	Bijlagen	16
5.1	Lijst van figuren	16
5.2	Plannen van de vergunningsaanvraag	17
5.2.1	Inplantingsplan – bestaande toestand	17
5.2.2	Inplantingsplan – nieuwe toestand	18
5.2.3	Algemeen grondplan – bestaande toestand	19
5.2.4	Algemeen grondplan – nieuwe toestand	20
5.2.5	Snede 1 – bestaande toestand	21
5.2.6	Snede 1 – nieuwe toestand	21
5.2.7	Snede 2 – bestaande toestand	22
5.2.8	Snede 2 – nieuwe toestand	23

1 Inleiding

Deze archeologienota werd in het kader van het Decreet betreffende het onroerend erfgoed van 12 juli 2013 opgemaakt naar aanleiding van de vergunningsaanvraag voor de aanleg van nieuwe terreinverharding aan de Transcontinentaalweg te 2030 Antwerpen.

Voor de opmaak van deze archeologienota werd een bureauonderzoek uitgevoerd. De resultaten van dit bureauonderzoek vinden hun neerslag in dit deelrapport (verslag van resultaten) als onderdeel van de archeologienota.

2 Bureauonderzoek

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2021D274

Locatie:

Adres: Nieuwelandenweg 40 B-2030 Antwerpen

Toponiem: n.v.t.

Bounding box: punt 1: 151.475m – 218.344m
punt 2: 151.514m – 218.492m

Kadastrale ligging:

Antwerpen 15de afdeling sectie A nummer 518A

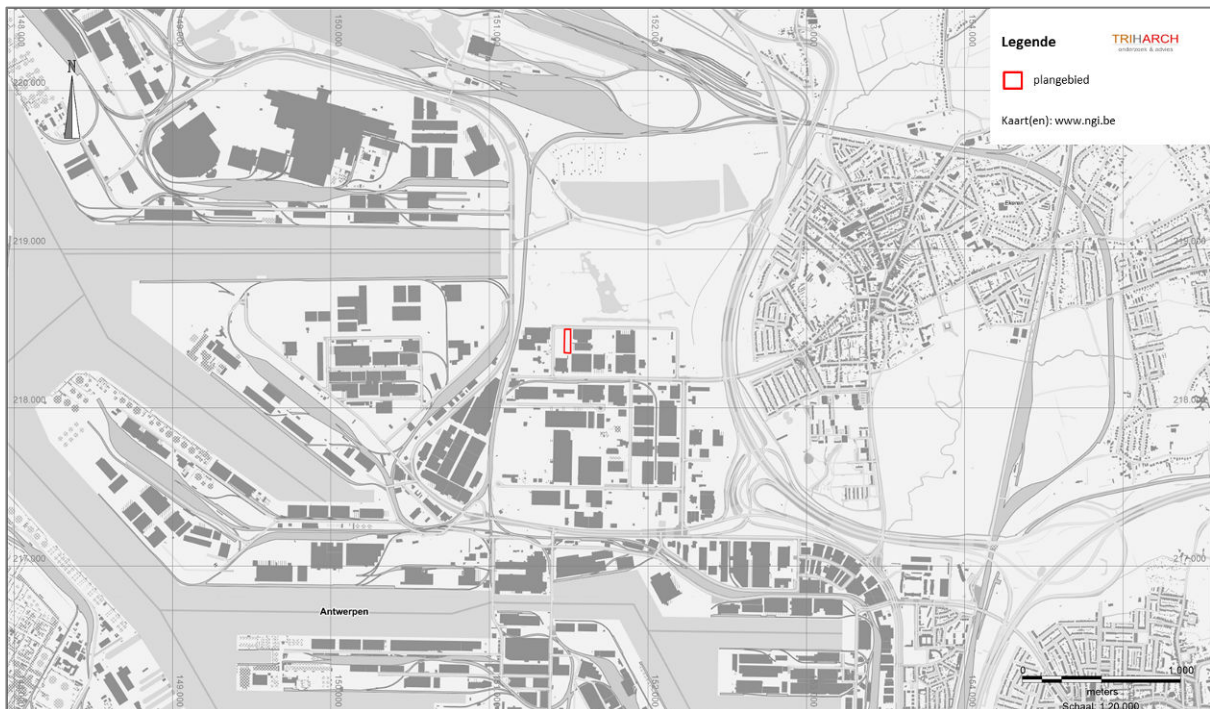
Voor sommige kadastrale percelen kan het zijn dat de stedenbouwkundige handelingen zich slechts uitstrekken over een deel van het kadastraal perceel zoals te zien op de plannen bij de vergunningsaanvraag.

Actoren & specialisten:

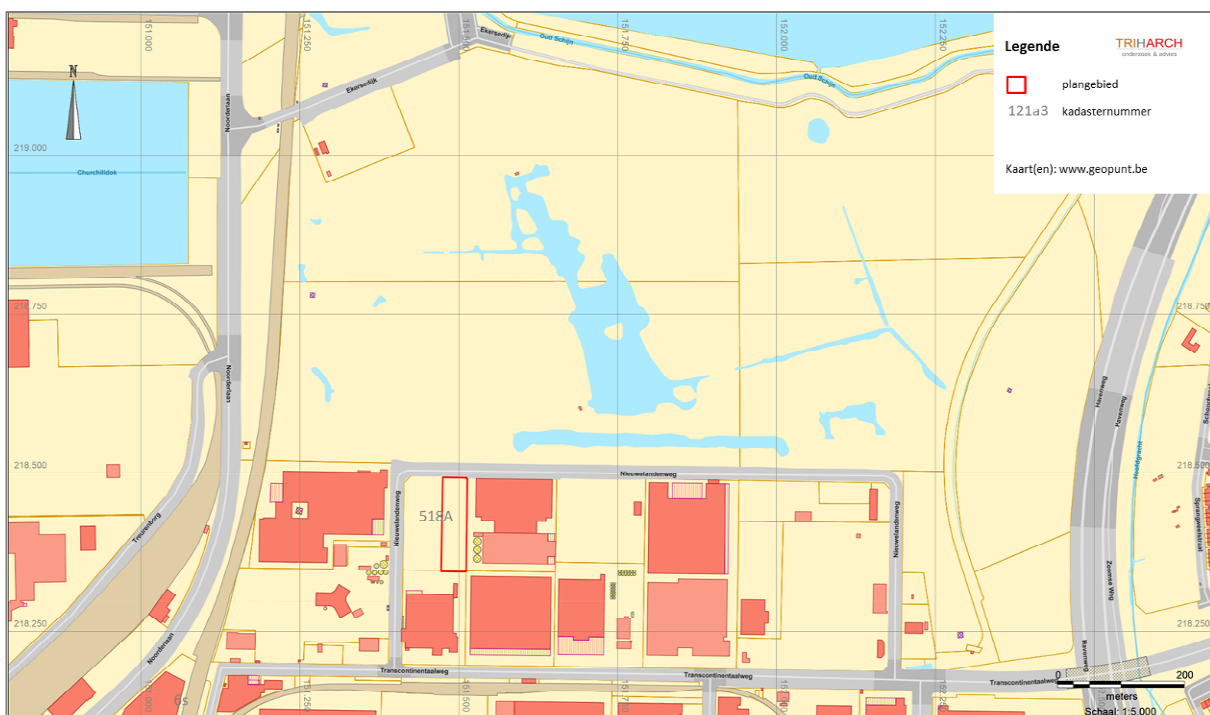
Erkend archeoloog: Walter Sevenants (erkend archeoloog 2020/00007)

Veldwerkleider: Walter Sevenants

Wetenschappelijk advies: niet van toepassing

Figuur 1. Topografische kaart van België (2020) met projectie van het plangebied. (Bron: www.geopunt.be)

Figuur 2. Kadasterplan met projectie van het plangebied. (Bron: www.geopunt.be)

2.1.2 Onderzoekskader

2.1.2.1 Beschrijving van het voorwerp van de vergunningsaanvraag

De aanvraag betreft het aanbrengen van een nieuwe terreinverharding en de aanleg van grachten aan de zijkant.

2.1.2.2 Beschrijving van de geplande bodemingrepen

Voor de plannen van de vergunningsaanvraag: zie bijlagen.

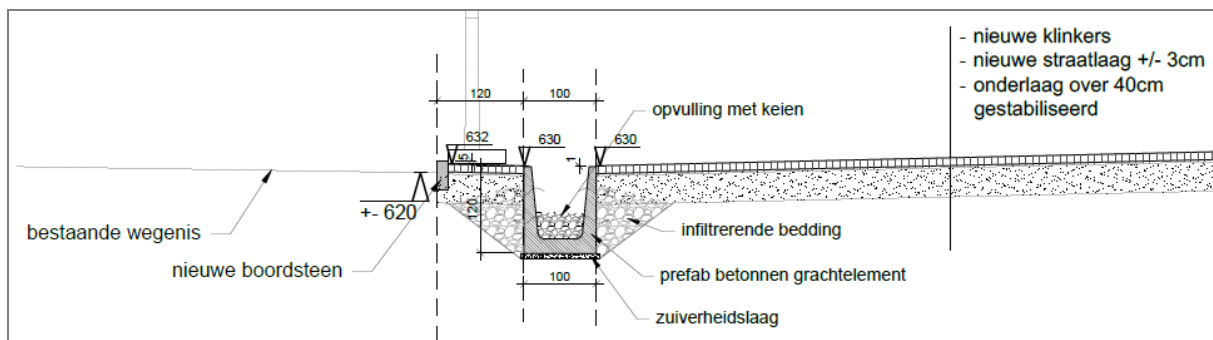
Het plangebied heeft een totale oppervlakte van ca. 5.930m².

Deze werken vereisen volgende bodemingrepen:

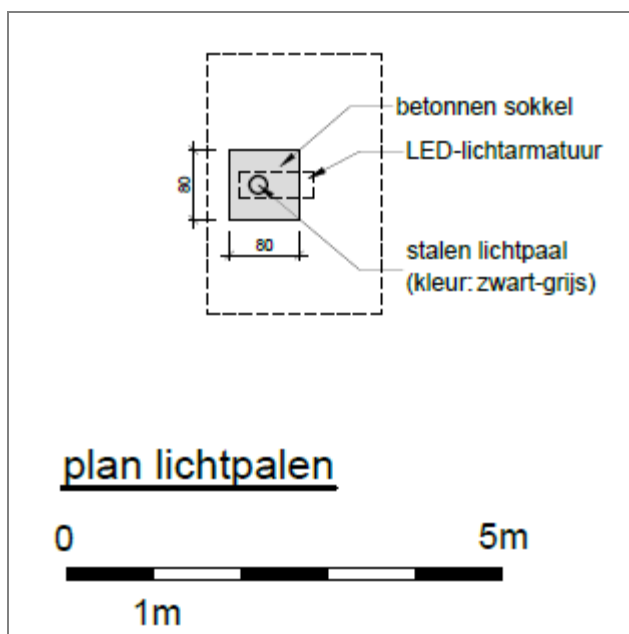
- De nieuwe klinkerverharding wordt bovenop de aanwezige granulatenverharding aangelegd. Hoogstens wordt de helling beperkt bijgewerkt.
- Aan elke langsijde van het terrein wordt een gracht gegraven van ca. 3,20m breed, 148m lang en 1,2 m diep. De totale bodemingreep bedraagt dus 947,2m².
- Aan elke langsijde van het terrein worden 4 verlichtingspalen geplaatst. Deze worden verankerd door middel van betonnen sokkels van 6m² en ca. 1,30m diep. De totale footprint bedraagt dus 24m².
- De verlichtingspalen worden aangesloten op de bestaande ondergrondse elektriciteitsleidingen.

De werfzone ligt binnen het plangebied en vergt geen bijkomende bodemingrepen.

De graafwerken worden zoveel mogelijk mechanisch uitgevoerd.

Figuur 3. Detail uit de snede 2 nieuwe toestand: betonnen grachtelementen. (Bron: vergunningsaanvraag)

Figuur 4. Grondplan sokkel en fundering verlichtingspaal. (Bron: vergunningsaanvraag)

2.1.2.3 Zonering van het plangebied o.b.v. de geplande bodemingrepen

Niet van toepassing.

2.1.2.4 Afweging verplicht archeologisch vooronderzoek

Deze archeologienota werd in het kader van het Decreet betreffende het onroerend erfgoed van 12 juli 2013 opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen met vergunningsplichtige bodemingrepen.

Omdat hierbij

- het plangebied NIET volledig in een gebied ligt waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt of een gemeentelijke vrijstelling kent;
- het plangebied NIET volledig binnen het gabarit van bestaande lijninfrastructuur ligt;
- het plangebied NIET binnen het gabarit van bestaande lijninfrastructuur valt;
- het plangebied NIET in een beschermde archeologische site valt;
- het plangebied NIET in een vastgestelde archeologische zone valt;
- de totale perceeloppervlakte waarop de aanvraag betrekking heeft meer dan 3.000 m² bedraagt;
- de oppervlakte van de vergunningsplichtige bodemingrepen meer dan 1.000m² bedraagt;
- het plangebied NIET bestaande lijninfrastructuur en aanhorigheden betreft;
- het plangebied NIET in woon- of recreatiegebied ligt;
- de aanvrager NIET publiekrechtelijk is;
- de oppervlakte van de vergunningsplichtige bodemingrepen meer dan 5.000m² bedraagt
- en het plangebied NIET gelegen is in agrarisch gebied

is de initiatiefnemer verplicht een archeologienota waarvan akte genomen werd, bij deze vergunningsaanvraag te voegen.

2.1.3 Onderzoeksoopdracht

2.1.3.1 Vraagstelling

Het bureauonderzoek heeft tot doel om gekende of ontsloten informatiebronnen te verzamelen en te bestuderen over de aan- of afwezigheid van archeologische sites op het terrein, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de relatie met het landschap, de wetenschappelijke waarde ervan (potentieel op kennisvermeerdering) en de wijze waarop hiermee moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen.¹

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- M.b.t. het landschappelijk kader:
 - Welke informatie kan de landschappelijke context van het plangebied leveren i.f.v. de doelstellingen van het bureauonderzoek, in bijzonder de potentiële aan- of afwezigheid en bewaringstoestand van (een) archeologische site(s) binnen het plangebied?
- M.b.t. de formulering van een archeologische verwachting voor het plangebied:
 - Zijn er aanwijzingen dat er geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt of dat er geen potentieel tot kennisvermeerdering te verwachten valt binnen (een deel van) het plangebied? Vb.
 - Gebieden waar reeds archeologisch onderzoek werd uitgevoerd?
 - Gebieden met uitgegraven en/of sterk verstoorde bodems?
 - Kan dit gebied ruimtelijk (oppervlakte en diepte) afgebakend worden (incl. de argumentatie)?

¹ CGPv4 2019, p.49.

- M.b.t. de geplande bodemingrepen:
 - Welke bodemingrepen gaan gepaard met dit project?
 - Met betrekking tot de voorbereiding en uitvoering van de werken?
 - Met betrekking tot werfverkeer en tijdelijke werkzones?
 - Wat is de potentiële impact van deze bodemingrepen op het archeologisch bodemarchief?
- M.b.t. de afweging van de noodzaak voor verder (voor)onderzoek:
 - Is verder vooronderzoek vereist?
 - Zo ja, welke onderzoeksstrategie moet gevolgd worden?
 - Kan de potentiële impact van deze bodemingrepen op het archeologisch bodemarchief vermeden en/of beperkt worden door wijziging van het ontwerp en/of de uitvoeringswijze van de geplande ruimtelijke ontwikkeling (door behoud in situ)?

2.1.3.2 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

2.1.4 Onderzoeksstrategie en -werkwijze

In het bureauonderzoek wordt in principe getracht om op basis van online beschikbare informatiebronnen en een visuele terreininspectie, inzicht te verkrijgen in het landschappelijk, historisch en archeologisch kader van het plangebied. Op basis van deze informatie wordt een archeologische verwachting van het plangebied opgesteld, de impact van de geplande werken op het eventueel aanwezig archeologisch bodemarchief ingeschat en eventueel vervolgonderzoek bepaald.

Binnen het bureauonderzoek voor deze archeologienota werd enkel ingegaan op het wettelijk, het landschappelijk en het historisch kader van het plangebied. De confrontatie van de geplande bodemingrepen met het landschappelijk en historisch kader toonde aan dat een archeologienota met beperkte samenstelling kon opgemaakt worden.

Met betrekking tot het wettelijk statuut (onroerend erfgoed) werd onderzocht of (delen van) het plangebied opgenomen zijn in de inventarissen van beschermd erfgoed, vastgesteld erfgoed en “gebieden geen archeologie”.² Ook werd nagegaan of in de onmiddellijke omgeving van het plangebied akte werd genomen van archeologienota's en nota's.

Met betrekking tot het landschappelijk en historisch kader werden - naast enkele basiswerken (zie bibliografie) - kaarten, plannen en handleidingen geraadpleegd via www.geopunt.be, www.cartesius.be en www.dov.vlaanderen.be. Enkel de kaarten en plannen die relevant bevonden werden voor het onderzoek, werden in dit rapport opgenomen. De actuele toestand van het terrein werd bestudeerd aan de hand van de ontvangen plannen, luchtfoto's en Google-Earth.

Het bureauonderzoek werd uitgevoerd door Walter Sevenants van Triharch onderzoek & advies bvba.

Voor de productie van de kaarten die specifiek voor dit bureauonderzoek werden aangemaakt, werd gebruik gemaakt van MAPINFO Pro 2019.

² Geo.onroenderfgoed.be; inventaris.onroenderfgoed.be

Het plangebied maakt GEEN deel uit van onroerend goed dat afgebakend als gebieden waar geen archeologie te verwachten valt.

Het plangebied ligt binnen of maakt deel uit van gebieden waarvoor volgende archeologienota's, nota's en eindverslagen archeologie van toepassing zijn:

- Archeologienota "Vooronderzoek Antwerpen Nieuwelandenweg": deze archeologienota werd in 2016 opgemaakt n.a.v. infrastructuurwerken aan de Nieuwelandenweg. Op basis van het bureauonderzoek werd volgend advies geformuleerd: *"De geplande werken zullen de bodem slechts op geringe diepte roeren (max. 0.60m voor de betonverhardingen en ca. 1.20m voor de sleuffunderingen), uitgezonderd de paalfunderingen die dieper gaan maar slechts zeer lokale ingrepen zijn. Hierdoor blijven archeologische resten die onder de recente ophogingen liggen grotendeels beschermd voor de geplande ingrepen en is er geen nood voor verder onderzoek."*⁴

Figuur 6. Wettelijk kader (onroerend erfgoed) met aanduiding van het plangebied (rode polygoon) en de nummers van de archeologienota's, nota's en eindverslagen archeologie in en rond het plangebied. (bron: www.geo.onroenderfgoed.be)

2.2.3 Beschrijving van het landschappelijk kader

Het plangebied bevindt zich volgens de tertiair geologische kaart in een gebied gekarteerd als de *Formatie van Lillo*. Deze formatie bestaat uit groen tot grijsbruin, weinig glauconiethoudend, fijn zand met schelpen aan de basis.⁵

Het plangebied ligt volgens de quartaair geologische kaart in een gebied gekarteerd als type 3e. Dit type bestaat uit volgende stratigrafie (van boven naar beneden):

- GH Holocene getijdenafzetting
- FH Fluviatiele afzettingen uit het holoceen en mogelijk tardiglaciaal
- ELPW Eolische afzettingen (zand) uit het weichseliaan en/of HQ Hellingsafzettingen uit het quartair
- FLPw Fluviatiele afzettingen uit het weichseliaan (laat-pleistoceen)

Het plangebied is op de Bodemkaart van België gekarteerd als:

- **Sdp**: een matig natte lemig zandbodem zonder profielontwikkeling. Deze gronden zonder profielontwikkeling zijn opgebouwd uit kalkrijk, licht kleiig stroomzand, soms rustend op een

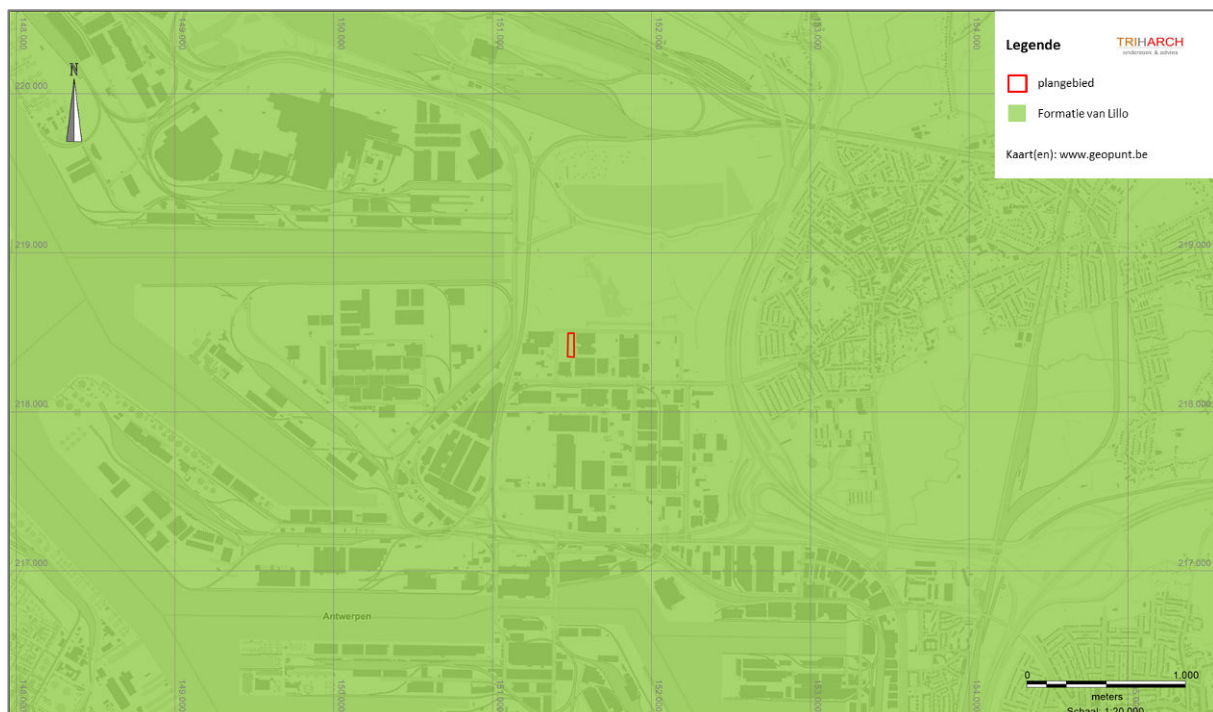
⁴ <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/972>

⁵ www.geopunt.be; Borremans 2015, p. 167-168.

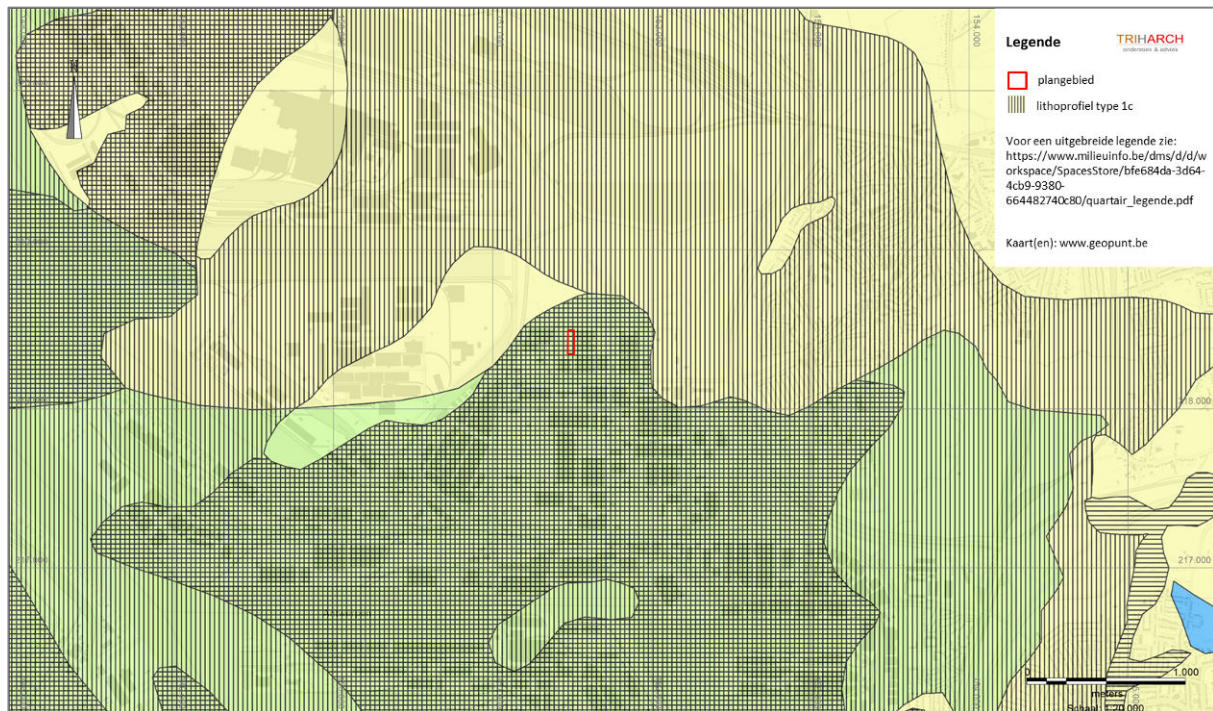
Pleistoceen zandsubstraat. Vanaf de diepte van 40-60 cm komen roestverschijnselen voor. In de winter zijn deze bodems nat en ze blijven vochthoudend in de zomer. Aldus zijn ze minder geschikt voor wintergewassen en zijn laat bezaaibaar in de lente. Ze zijn weinig geschikt voor de veeleisende poldergewassen tarwe en suikerbieten. Het zijn goede gronden voor maïs en aardappelen. Ze vertegenwoordigen een potentieel voor de teelt van ruwe groenten en voor begonia.

- **Sep:** een natte lemig zandbodem zonder profielontwikkeling. In deze hydromorfe bodems worden de roestverschijnselen reeds waargenomen in de bouwvoor. Onder de humeuze bovengrond is vanaf 30 cm diepte het licht kleiig stroomzand bleekgrijs. Volledige reductie met blauwgrijze kleur is waar te nemen vanaf 100 cm. De bodems zijn te nat voor akkerbouw en liggen volledig onder weide. Ze komen voor als lokale overslagvlekken in het polderlandschap.

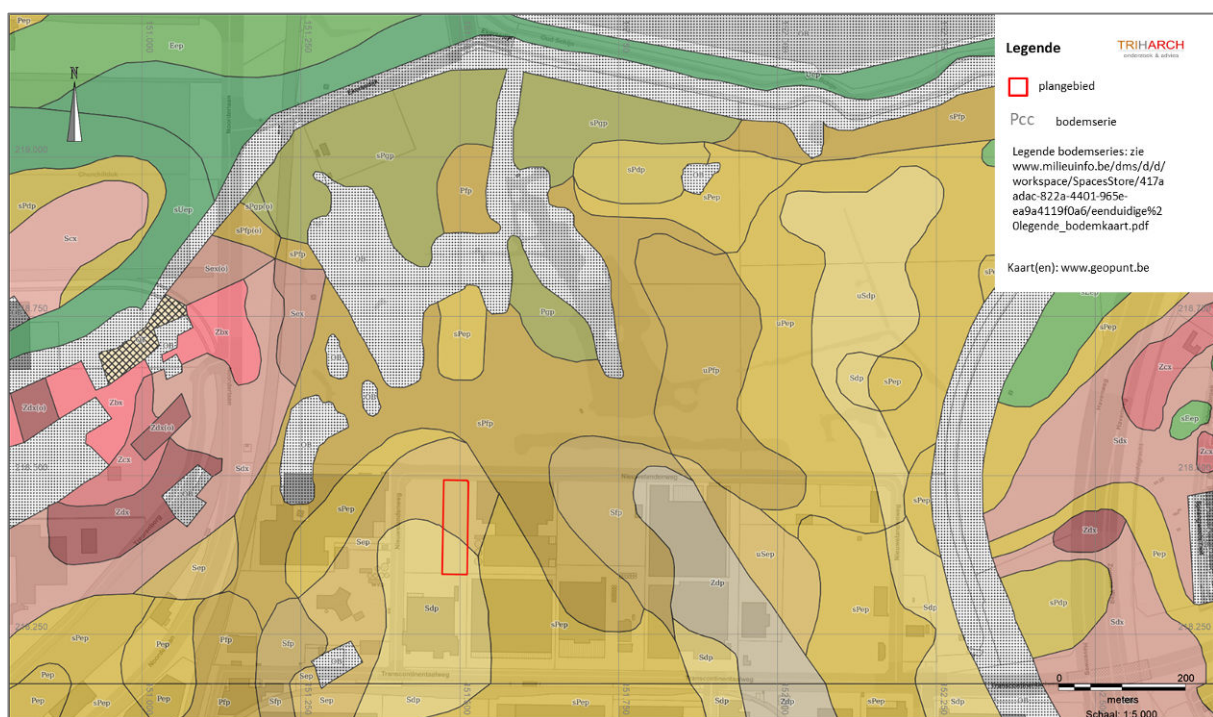
Hieruit blijkt dat de omgeving van het plangebied deel uitmaakte van het poldergebied van de Schelde.

Figuur 7. Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: www.geopunt.be).

Figuur 8. Quartair geologische en hydrologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: www.geopunt.be).

Figuur 9. Bodemkaart van België met aanduiding van het plangebied. (Bron: www.geopunt.be)

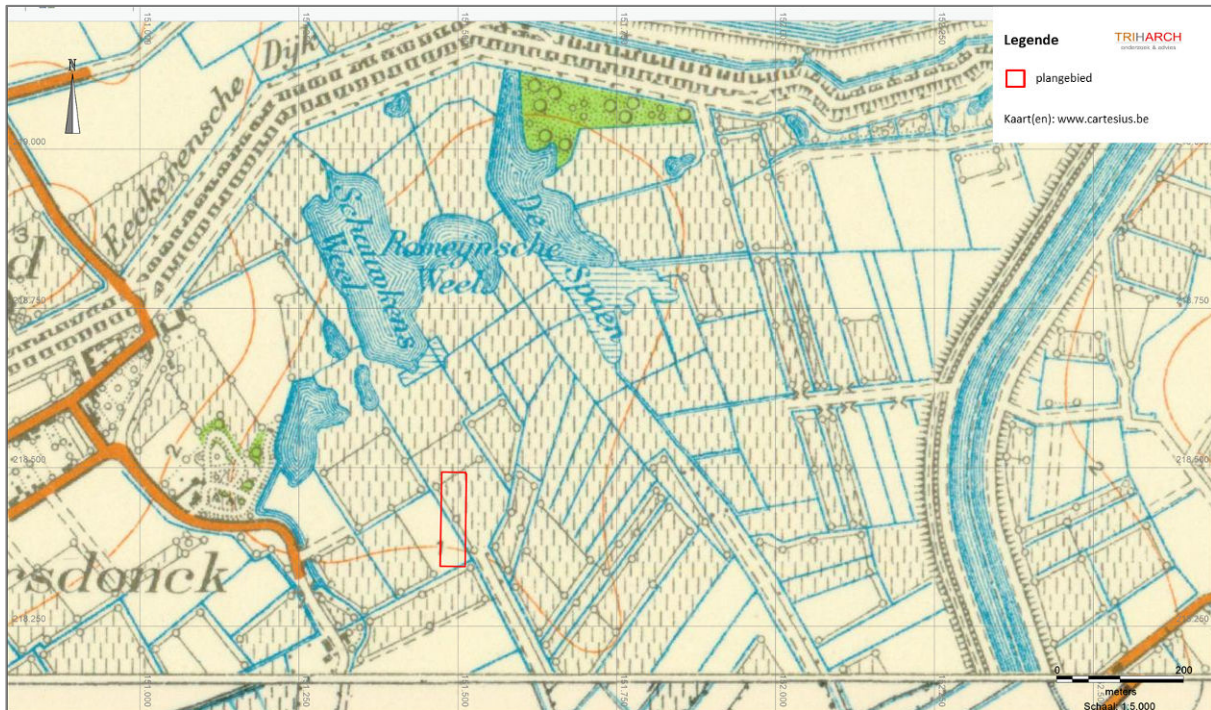
2.2.4 Beschrijving van het historisch kader

Uit de topografische kaart van 1883-1939 blijkt dat het plangebied deel uitmaakte van het weilandgebied tussen Wilmesdonk en Ekerene. Het maaiveld van het gebied lag toen rond 1 m Algemene Waterpassing (AW).

Op de topografische kaart van 1961-1989 is het gebied nog niet in gebruik als havengebied, maar wel al opgehoogd in functie van een latere integratie in het havengebied. Het maaiveld van het plangebied bevindt zich door de ophoging tussen 4,14 en 6,98 m TAW.

Volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (2013-2015) ligt het huidig maaiveld op 6,55m TAW.⁶

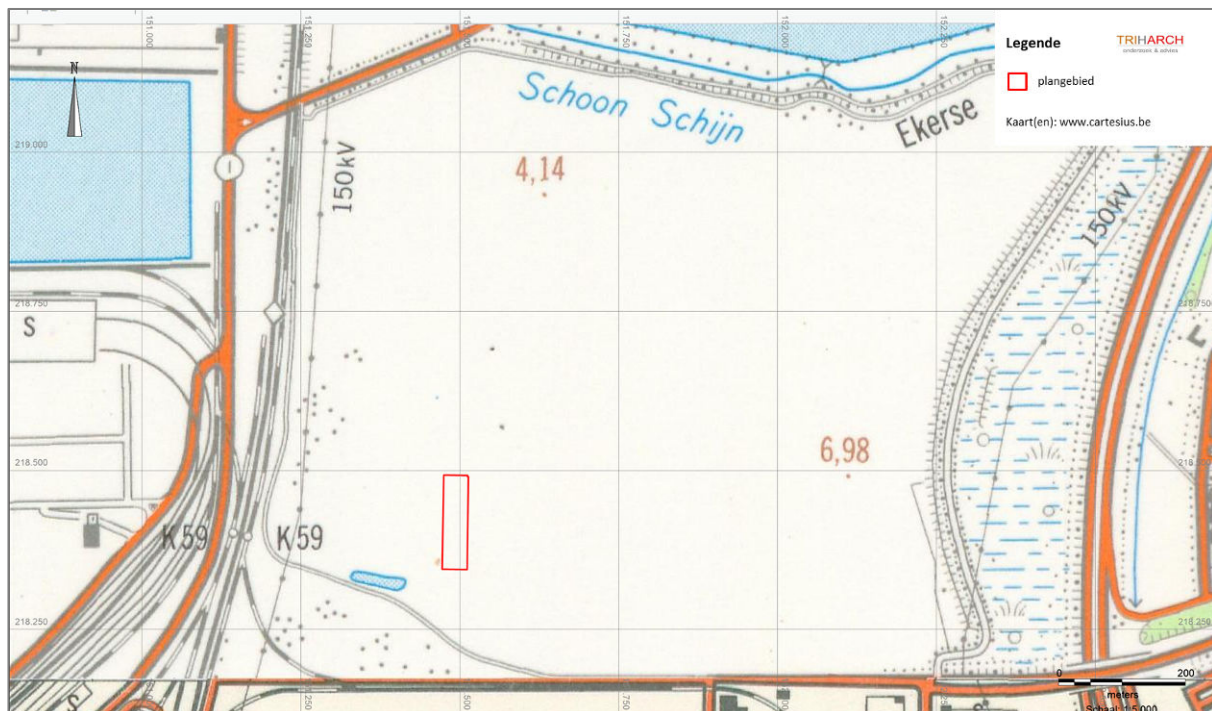
Dit bevestigt de stelling dat het maaiveld van de omgeving van het plangebied ca. 5,55m werd opgehoogd in functie van de aanleg van de haveninfrastructuur na de jaren 1960⁷

Figuur 10. Topografische kaart van België (1883-1939) met projectie van het plangebied. (Bron: www.cartesius.be)

⁶ www.geopunt.be raadpleging 23/04/2021

⁷ SMITZ 2011

Figuur 11. Topografische kaart van België (1961-1989) met projectie van het plangebied. (Bron: www.cartesius.be)

2.2.5 Beschrijving van het archeologisch kader

Niet van toepassing (archeologienota met beperkte samenstelling).

2.2.6 Informatie uit andere domeinen en sectoren

Niet van toepassing (archeologienota met beperkte samenstelling).

2.3 Assessment

2.3.1 Archeologische verwachting van het plangebied

Niet van toepassing.

2.3.2 Impact van de geplande bodemingrepen op het potentieel aanwezig archeologisch bodemarchief

Omdat het plangebied ca. 5,55m werd opgehoogd vanaf de jaren 1960 én de geplande bodemingrepen niet dieper reiken dan 1,30m t.o.v. het huidige maaiveld, bedreigen deze bodemingrepen het potentieel aanwezig archeologisch bodemarchief niet.

2.3.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Niet van toepassing.

2.4 Gemotiveerd advies

Op basis van het bureauonderzoek, meer bepaald de analyse tussen de geplande bodemingrepen en de landschappelijke en historische context, werd aangetoond dat de geplande werken geen bedreiging vormen voor eventueel aanwezig archeologisch erfgoed.

Daarom zijn geen verdere maatregelen nodig voor omgang met het archeologisch erfgoed binnen het kader van dit initiatief.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van een vergunningsaanvraag voor de aanleg van nieuwe terreinverharding aan de Transcontinentaalweg te Antwerpen is de initiatiefnemer in het kader van het Decreet betreffende het Onroerend Erfgoed van 12 juli 2013 verplicht een bekrachtigde archeologienota bij deze vergunningsaanvraag te voegen.

Een archeologienota is het resultaat van een archeologisch vooronderzoek dat minstens bestaat uit een bureauonderzoek. In het kader van dit project werd dit bureauonderzoek uitgevoerd, waarvan de resultaten in dit rapport werden neergeschreven.

Op basis van het bureauonderzoek werd aangetoond dat de geplande werken geen bedreiging vormen voor het archeologisch erfgoed dat mogelijk aanwezig is binnen het projectgebied. Verder archeologisch (voor)onderzoek is in het kader van dit initiatief dan ook niet vereist.

4 Bibliografie

4.1 Literatuur

BORREMANS 2015	Borremans M., <u>Geologie van Vlaanderen</u> , Gent, 2015.
CGPv4 2019	<u>Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren</u> , versie 4.0, 29 maart 2019.
DECKERS 2014	Deckers J., <u>Regionale Bodemkunde</u> , KU Leuven, Geo-Instituut, 2014.
SMITZ 2011	Smitz H., <u>De ontwikkeling van de haven van Antwerpen de voorbije 75 jaar en de relatie tot de Scheldepolders</u> , deel 1, s.l., 2011.
SNACKEN & DE CONINCK 1964	Snacken F. & F. De Coninck, <u>Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Ekeren 15W</u> , s.l., 1964.

4.2 Websites

<https://geo.onroenderfgoed.be>
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>
<https://omgeving.vlaanderen.be>
<https://www.agiv.be>
<http://www.cartesius.be>
<http://www.geopunt.be>
<https://www.ngi.be>

5 Bijlagen

5.1 Lijst van figuren

Figuur 1. Topografische kaart van België (2020) met projectie van het plangebied. (Bron: www.geopunt.be)

Figuur 2. Kadasterplan met projectie van het plangebied. (Bron: www.geopunt.be)

Figuur 3. Detail uit de snede 2 nieuwe toestand: betonnen grachtelementen. (Bron: vergunningsaanvraag)

Figuur 4. Grondplan sokkel en fundering verlichtingspaal. (Bron: vergunningsaanvraag)

Figuur 5. Ligging van het plangebied (rode polygoon) in de havenzone tussen de Bospolder, de A12 en de Noorderlaan. (Bron: www.google.com/maps)

Figuur 6. Wettelijk kader (onroerend erfgoed) met aanduiding van het plangebied (rode polygoon) en de nummers van de archeologienota's, nota's en eindverslagen archeologie in en rond het plangebied. (bron: www.geo.onroenderfgoed.be)

Figuur 7. Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: www.geopunt.be).

Figuur 8. Quartair geologische en hydrologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: www.geopunt.be).

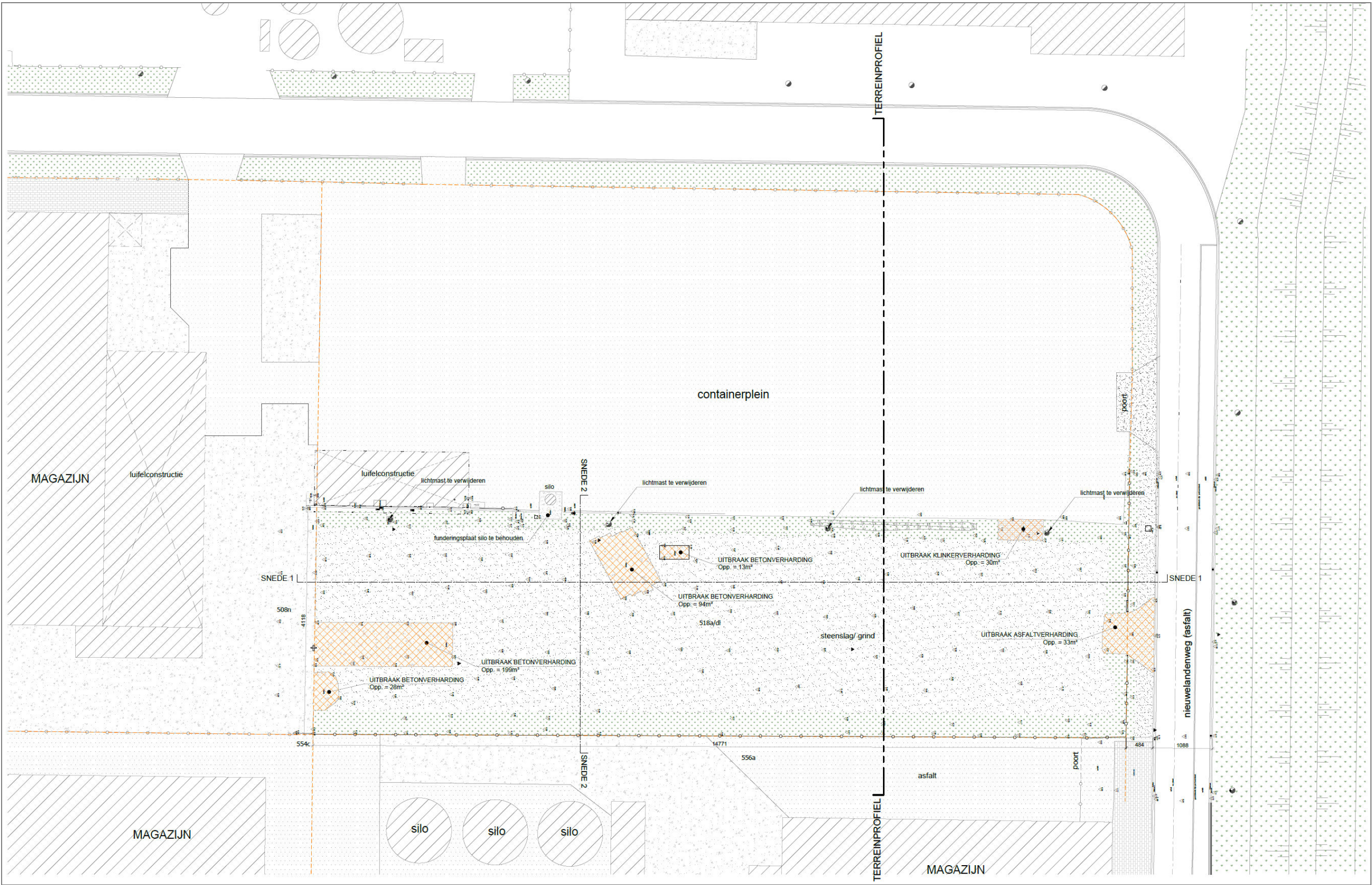
Figuur 9. Bodemkaart van België met aanduiding van het plangebied. (Bron: www.geopunt.be)

Figuur 10. Topografische kaart van België (1883-1939) met projectie van het plangebied. (Bron: www.cartesius.be)

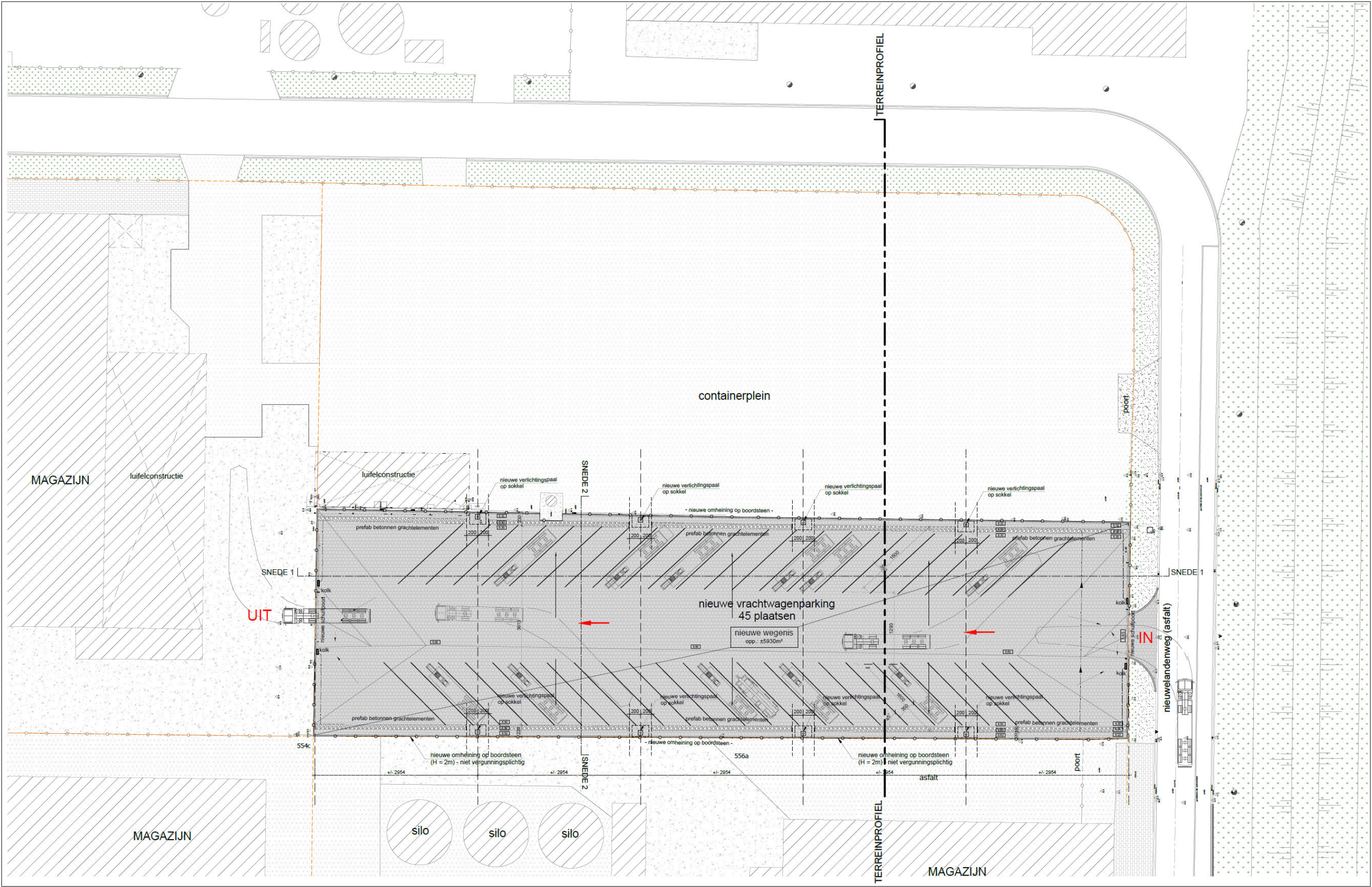
Figuur 11. Topografische kaart van België (1961-1989) met projectie van het plangebied. (Bron: www.cartesius.be)

5.2 Plannen van de vergunningsaanvraag

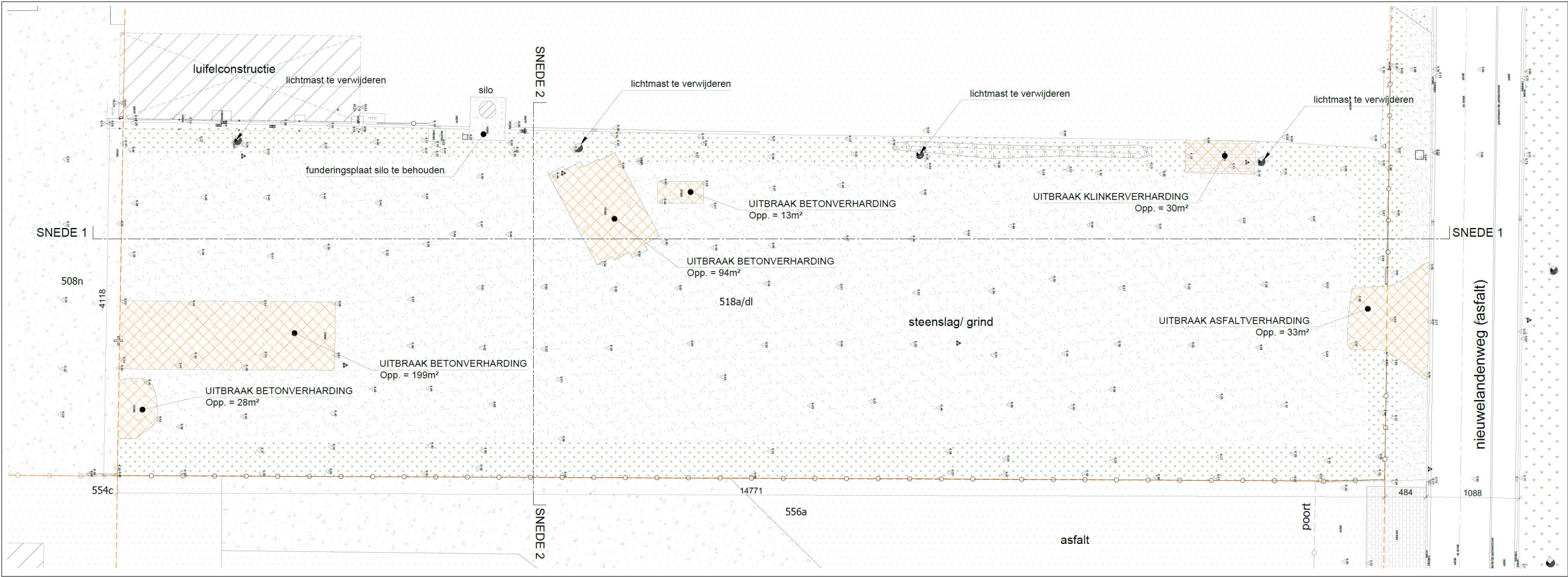
5.2.1 Inplantingsplan – bestaande toestand

5.2.2 Inplantingsplan – nieuwe toestand

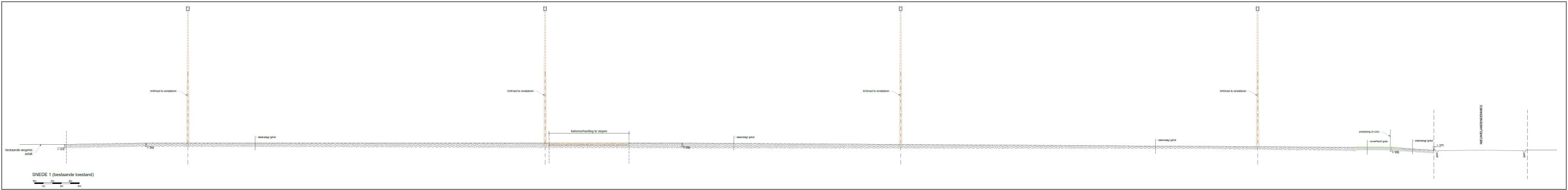

5.2.3 Algemeen grondplan – bestaande toestand

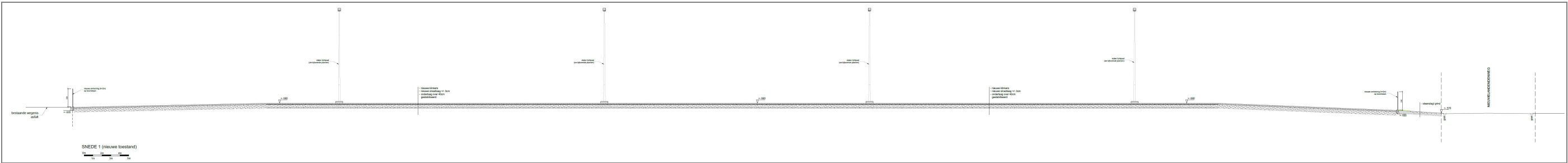

[illegible]

5.2.5 Snede 1 – bestaande toestand

5.2.6 Snede 1 – nieuwe toestand

5.2.7 Snede 2 – bestaande toestand

5.2.8 Snede 2 – nieuwe toestand

